

30.11.2022

VN15559/2022

Luonnon virkistyskäytön strategian koordinaatioryhmän 4. kokous

Aika	keskiviikko 30.11.2022 klo 9.00-12.00
Paikka	YM, Aleksanterinkatu 7, Helsinki / kh. Kuha ja Microsoft Teams
Osallistujat	Miliza Malmelin, YM (puheenjohtaja, läsnä) Katju Holkeri, VM (jäsen, läsnä) Mikko Helasvuo, OKM (jäsen, läsnä) Ville Schildt, MMM (vpj., läsnä) Sini Markoff, TEM (jäsen, etäyhteydellä) Mari Miettinen, STM (jäsen, läsnä) Matti Nieminen, YM, (sihteeri, läsnä) Sakari Kokkonen, MH Luontopalvelut (jäsen, etäyhteydellä) Helena Suomela, OPH (jäsen, etäyhteydellä klo 11.00-) Roope Rissanen, OPH (varajäsen, etäyhteydellä) Mari Ahonen-Walker, Kuntaliitto (jäsen, läsnä) Marjo Neuvonen, Luke (pysyvä asiantuntija, läsnä) Liisa Tyrväinen, Luke / MMM (kutsuttuna asiantuntijana, läsnä)

Asialista

1. Kokouksen avaus ja esittäytyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Osallistujat esittäytyivät. Uusina jäseninä koordinaatioryhmään liittyvät Opetushallituksesta Helena Suomela (jäsen) ja Roope Rissanen (varajäsen) sekä Kuntaliitosta Mari Ahonen-Walker (jäsen) ja Tommi Maasilta (varajäsen). Sihteeri kertoi, että virallinen täydentämispäätös on tekeillä ympäristöministeriössä.

2. Edellisen kokouksen muistio

Hyväksyttiin edellisen koordinaatioryhmän kokouksen (20.10.2022) muistio muutoksitta. Se oli ennakkoon nähtävissä koordinaatioryhmän Tiimerityötilassa.

3. Kokouksen työjärjestys

Puheenjohtaja esitti, että ajankohtaisissa asioissa kuultaisiin hallitusohjelman valmisteluista osanottajien kertomana. Hyväksyttiin työjärjestys.

4. Ajankohtaista

Osallistujatahot kertoivat tulevan hallitusohjelman valmisteluista luonnon virkistyskäyttöön liittyen. Keskustelussa todettiin seuraavaa:

- YM:n uudistetussa strategiassa ja tulevaisuuskatsauksessa luonnon virkistyskäyttö tuodaan esiin kaupunkeihin ja hyvinvointiin liittyen.

- STM:n tulevaisuuskatsauksessa liikunnan ja ravitsemuksen edistäminen on kytketty terveyden edistämiseen, luonnon virkistyskäyttö on nähtävissä osana liikuntaa. Suomen kestävä kasvun ohjelmaan sisältyy hyte-palveluiden kehittäminen.
- MMM:ssä valmistelu vielä kesken, materiaalia kootaan. Valtion alueiden käyttöä tarkastellaan. Luonnon virkistyskäyttö huomioitu kansallisen metsästrategian (KMS) valmistelussa.
- VM:n virkamiespuheenvuoro laajoine liitteineen julkaistaan 8.12.2022.
- Kuntaliitto julkisti hallitusohjelmatavoitteensa syyskuussa. Virkistyskäyttö voi sisältyä kuntien elinvoiman ja liikunnallisen elämäntavan vahvistamiseen.
- OKM:ssä liikunnan vastuualueella on keskeinen huoli liikkumattomuudesta.
- Luonnonvarakeskuksessa on tuotettu taustatietoa mm. KMS:n tarpeisiin. Luonnon virkistyskäytön asiantuntijat eivät ole osallistuneet Luken hallitusohjelmatyöhön.
- TEM:ssä virkistyskäyttöä sivuavat teemat nousevat matkailustrategiasta, johon sisältyy kestävä matkailun edistäminen. Matkamessuilla luvassa keskustelua 19.1.2023 matkailu-alan ammattilaisten ja poliitikkojen kanssa.
- OPH on lähettänyt kannanottonsa hallitusohjelman sisältöön noin kuukausi sitten. Niihin ei tiettävästi sisälly luonnon virkistyskäytön näkökulmaa. Oppilaitosten ulkoalueet ovat asiantuntijoiden kiinnostuksen kohteena.
- MH luontopalvelussa ollut esillä luontokato ja ennallistaminen sekä resurssien tarve virkistyskäytön kysynnän kasvaessa.

Seuranneessa keskustelussa tuotiin esiin mm. huoltovarmuus, luonnossa liikkumisen taidot osana resilienssiä, luonnon saavuttaminen ja kuntien rooli luonnon virkistyskäytössä. Järjestöt ovat nostaneet esiin ulkoilulain uudistamisen. Lisäksi todettiin, että loppuvuodesta on YK:n biodiversiteettisopimuksen COP15 -kokous ja ensi vuonna valmistuu kansallinen bd-ohjelma. Molemmista nousee tavoitteita, jotka voivat vaikuttaa hallitusohjelmaan ja liittyä luonnon virkistyskäyttöön.

Puheenjohtaja totesi, että hallitusohjelman valmisteluun liittyviä viestejä voi jakaa jatkossakin tiedoksi toisille.

Todettiin sihteeristön työskentely kokousten välissä. Sihteeristö on kokoontunut kolmasti ja valmistellut toimeenpanosuunnitelmaa.

Mari Miettinen kertoi, että kansalliseen hyte-palvelun konseptiin ollaan sisällyttämässä luonto aiempaa vahvemmassa roolissa, myös mielenterveyden osalta.

5. Toimeenpanosuunnitelma

Sihteeristön valmisteleva luonnos toimeenpanosuunnitelmasta oli toimitettu ennakkoon osallistujille. Sen **rakennetta** oli yksinkertaistettu aiempaa luettelomaisemmaksi ja se oli ryhmitelty strategian päätavoitteiden mukaisesti. Tutkimus- ja selvitystarpeet sekä seuranta oli koottu omiksi

lukuikseen. Ratkaisua pidettiin toimivana ja päätettiin jatkaa työtä tällä rakenteella.

Toimeenpanosuunnitelman **aikajänteestä** käytiin keskustelua. Yhtenä vaihtoehtona esitettiin, että se ulottuisi vain vuoteen 2025, jolloin strategian päivitystarve arvioidaan. Tällä voitaisiin saavuttaa dynaamisuutta. Keskustelussa esitettiin harkittavaksi vuosittaista projektiakataulua, joka voisi olla erillinen dokumentti ja työkalu koordinaatioryhmälle. Vertailuksi todettiin, että Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 – ohjelmaa tarkastellaan ja päivitetään hallituskausittain (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-670-9>). Sovittiin, että jokaisen toimenpiteen kohdalla kirjataan sen aikataulu, joka voi ulottua tarpeen mukaan myös 2025 jälkeen. Tämän lisäksi toimeenpanosuunnitelmaan liitetään aikajanakuva keskeisistä toimista. Koordinaatioryhmän omaksi työkaluksi voidaan lisäksi luoda seurantataulukko.

Toimeenpanosuunnitelman luovutustahosta ei keskusteltu. Puheenjohtaja totesi, että **lausuntoja** ja arvioita valmistuvasta työstä voidaan kysyä niiltä tahoilta, joille on ajateltu toimenpiteitä. Virallista vaatimusta laittaa toimeenpanosuunnitelma yleisesti lausunnolle ei ole.

Keskustelussa todettiin, että kuulemiseen tulisi olla aito tarve, jolloin se kannustaa myös keskusteluun ja sitoutumiseen. STM:ssä on hyödynnetty yhteistyöalustaa (Howspace) laajempaan sidoryhmäkeskusteluun. Myös kansliapäällikköjen kokoukset voidaan hyödyntää. Sini Markoff kertoi vertailuksi, että Matkailustrategian päivitys vietiin keskusteltavaksi Matkailufoorumille.

Puheenjohtaja totesi, että **toimenpide-ehdotuksiin** ei ole tarkoitus kirjoittaa jatkuvan luonteista toimintaa, vaan selkeästi rajautuvat toimenpiteet. Pyrkimyksenä toimenpidekirjauksissa on konkretia, mutta ei liiallinen yksityiskohtaisuus.

Keskustelussa toimenpiteiden sisällöstä todettiin seuraavaa:

- Lasten luontosuhde ja viheralueiden saavutettavuus kouluverkostoa suunniteltaessa
- Monikäyttömetsien merkitys
- Metsien virkistyskäyttömahdollisuuksien huomioiminen myös pienissä kunnissa
- Hyvinvoinnin näkökulmasta liikkumisohjelmien kysymykset
- Keski-Suomen ja Päijät-Hämeen sairaanhoitopiirien toiminnan esittely (luontoreseptit)
- Kansalaisjärjestöjen ja nuorison näkemykset tuomaan raikkautta ja uusia ideoita
- Pienten kuntien näkökulma (olemassa olevien verkostojen hyödyntäminen, esim. Kestävä kaupunki –hanke ja Pienten kuntien verkosto)
- Valtion ja muiden virkistysalueiden määrän kasvattaminen

- Käyttömuotojen yhteensovittaminen ja kestävyyskysymykset (mm. sähkökäyttöiset kulkuneuvot, värikuula-ammunta)
- Tapahtumatoiminnan tietojenkeruun systematisointi (esim. TEAviisarin tai kyselyn kautta)
- Kansallisen ulkoilutietopalvelun kriteerit (millä perusteella tieto muodostuu, yritysten ja kansalaistiedon rooli, ekosysteeminen tarkastelu)
- Virkistyskäytön lähtötilanteet tulisi tuntea tavoitetasoja asetettaessa.

Indikaattorityö on vielä kesken, niiden avulla palataan myöhemmin tilannekuvaan. Liisa Tyrväinen välitti VirKein –hankkeen tilastointiraportin vertailuksi (<https://valtioneuvosto.fi/-/10616/virkistyskayton-ja-luontomatkailun-tilastointia-viedaan-nykyaikaan>) ja pohti, olisiko mahdollista kysyä kansalaisten kokemia hyvinvointihyötyjä.

- Kotimaan matkailun tilastoinnissa luonto huomioitu, Marjo Neuvonen välitti Suomen virallisen tilaston (SVT) linkin:

https://www.stat.fi/til/smat/2020/smat_2020_2021-03-30_kat_002.fi.html

- Mari Ahonen-Walker välitti suomalaisten liikkumista kokoavan UKK-instituutin liikuntaraportin: <https://ukkinstituutti.fi/tutkimukset-ja-hankkeet/tuloksia-ukk-instituutin-liikuntatutkimuksista/liikuntaraportti/>

Puheenjohtaja totesi, että kommentteja ja ehdotuksia toimeenpanosuunnitelmaan voi antaa Tiimerissä 5.12. mennessä (sihteeristö kokoontuu jatkoyöstämään 7.12.).

6. Osallistaminen, sidosryhmätyö ja viestintä

Ensimmäinen sidosryhmätilaisuus on suunnitteilla 31.3.2023. Tilaisuuden sisältöä ja kohderyhmää ei ole vielä määriteltä tarkemmin. Järjestöt on kuitenkin tunnistettu yhdeksi oleelliseksi kohderyhmäksi. Keskusteltiin, millaista muuta osallistamista pidetään tarpeellisena.

Keskustelussa todettiin seuraavaa:

- Eri toimenpiteiden kannatuksen saamaa painoarvoa voi mitata esim. Mentimeter –sovelluksella
- Alalla toimiville yrityksille voisi järjestää oman verkkotilaisuuden
- Keskusteluja voi järjestää Erätauko –menetelmällä
- Työpajasarjaa ja pienryhmäkeskusteluita voi käyttää, jos tarpeen
- Lasten ja nuorten kuulemiseen kannustettiin (esim. Nuorten Akatemia, jos selvä näkökulma, josta halutaan tietoa)
- Kuulemisia voi järjestää hybridi-tilaisuuksina
- LIPOKO:on jalkautuminen
- Tärkeää keskustella myös organisaatioiden sisällä (lisäksi toimenpiteillä pitää olla vastuuhenkilönsä)
- Kommentointimahdollisuus oltava myös muille kuin toimenpidesuunnitelmassa esitellyille asioille

Sihteeristö jatkaa sidosryhmätilaisuuden suunnittelua näiden ideoiden perusteella.

7. Muut esille tulevat asiat (osallistujat)

Ei ollut.

8. Seuraavat kokoukset ja kokouksen päättäminen

- 8.2.2023 klo 9.00-12.00, YM (toimeenpanosuunnitelma)
- 10.5.2023 klo 9-16 kokous ja maasto-osuus Helsingissä. Sihteeristö tuottaa ohjelmaluonnoksen yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa, joka valmistelee ns. luontopalvelulinjaustaan. Ohjelmaluonnos toimitetaan koordinaatioryhmälle kommentoitavaksi.
- 7.6.2023 klo 9-11, YM (tarvittaessa)

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.00.

Jakelu

Koordinaatioryhmän jäsenet, varajäsenet ja pysyvä asiantuntija